

Vajda Bertalan* – dr. Toronyi Zoltán**

Bűnös pénzek nyomában: forradalom a pénzmosás megelőzésében

A megszigorodott uniós és hazai pénzmosás-megelőzési szabályoknak, újfajta felügyelésnek, illetve a tudatosabb bankoknak és ügyfeleknek köszönhetően az elmúlt négy-öt évben negyedére zuhant az itthon befizetett, majd az országból kivitt valuta mennyisége. Jóval kevesebb a tízmillió forintos értékhatárt meghaladó pénzváltási ügylet, s jelentősen csökkent az offshore térségből származó hitelintézeti ügyfelek aránya is. A bűnözők elleni harc azonban nem állhat le: az MNB jelenleg a „tranzitszámla jelenséget” és a bizalmi vagyonekezelés esetleges kockázatait vizsgálja.

A pénzmosásra, s a bűnözők elleni küzdelemre sokszor úgy tekintünk, mint egy távoli jelenségre, pl. egy filmre Pablo Escobarról, a Wall Street farkasáról, vagy éppen az Ozark-tó vidékén zajló eseményekről. A valóságban a pénzmosás elleni küzdelem jelen van a mindennapjainkban.

Bűnözői oldalról nem fair a küzdelem: az érintett – korábban tisztességtelen módon megszerzett – pénzt felhalmozók érdeke, hogy a megszerzett vagyonukat legális színben tüntessék fel. A tisztességes állampolgárokat kiszolgáló szektorok szereplőit – pénzügyi szolgáltatókat, ügyvédeket, műkinckereskedőket stb. – a pénzmosók emellett megpróbálhatják felhasználni céljaik elérésére. Így minden eszközt szükséges megmozgatni, hogy a jelenséget visszaszorítsuk.

A pénzmosás elleni harcot a hétköznapi emberek megbízásából és támogatásával a nemzetközi szervezetek irányításával az országok jogalkotó, bűnüldöző és felügyeleti szerveinek közösen kell megvívniuk.

Sebességváltás

[Panama-iratok](#), [Paradise-iratok](#), [„Orosz mosoda”](#), [„Luanda Leaks”](#). Csak néhány az elmúlt néhány éves időszakban napvilágot látott, pénzmosással kapcsolatos nemzetközi botrányokból. A lezajlott pénzügyi-gazdasági válságot követően világszerte felerősödtek a kormányzati törekvések az illegális jövedelem- és vagyonszerzés visszaszorítása érdekében. Ismét napirendre került, hogy fokozni kell az – egyes becslések szerint a világ éves GDP-jének 2-5 százalékát is elérő összegű – pénzmosási jelenségekkel szembeni erőfeszítéseket. E munka a számos nemzetközi botrány hatására az elmúlt években magasabb sebességbe kapcsolott.

A jelentős nemzetközi szervezetek, az Európai Unió (EU) és Magyarország is nagy erőket kezdett el megmozgatni annak érdekében, hogy tovább fehéritse a gazdaságot, s visszaszorítsa a pénzmosást. A közelmúltban nemzetközi szinten új módszertant és ajánlásokat, uniós szinten pedig új uniós jogi normákat fogadtak el. Az EU, majd hazánk is olyan jogalkotási, bűnüldözési és felügyeleti reformba kezdett a pénzmosás-megelőzés területén, amely megfelel e céloknak. A korábbiakhoz képest így sokszoros mennyiségű és szigorúbb elvárásokat támasztó jogszabály akadályozza meg a pénzmosási kísérleteket.

A Magyar Nemzeti Bank, mint pénzügyi, illetve a pénzmosás-megelőzéséért felelős felügyeleti hatóság a pénzmosás elleni törvény (Pmt.) felhatalmazásával önálló jogalkotói szerepkörbe lépett elő. Saját felügyelési tapasztalatai alapján így lehetősége nyílt, hogy a pénzmosási tendenciákra hatókörén belül gyorsan és eredményesen tudjon reagálni. A jegybank elvárásait 2017-ben – azóta többször is felülvizsgált, korszerűsített – [rendeletben](#) fogalmazta meg a pénzügyi piacok felé.

Az MNB – felismerve, hogy több esetben a nagy pénzügyi szolgáltatók technikai támogatottsága és létszáma is hatékonyságjavításra szorul a pénzmosás elleni küzdelemben – olyan szabályokat írt elő, amelyek nyomán a felügyelt intézmények nagyszabású szűrőrendszer fejlesztésekbe kezdtek. A cél az volt, hogy a legnagyobb szolgáltatóknál se merülhessen fel kérdésként, hogy szükség van-e ezek beszerzésére és működtetésére.

Az elvárások határidőt rendeltek a szűrőrendszer által adott riasztások feldolgozására is. Ezek betartása és az új rendszerek működtetése elkerülhetetlenné tették a pénzügyi szolgáltatóknál a létszámbővítést. Maga az MNB is – irányt mutatva a felügyelt szektoroknak – jelentősen bővítette a pénzmosás elleni felügyeletért felelős erőforrásait. A jegybank azt is egyértelművé tette, hogy a pénzmosás elleni küzdelemre vonatkozó szabályok megsértésének súlyos következményei vannak. A pénzmosás megelőzés témakörében kiszabott bírságok így 2017 óta a korábbi összegek többszörösére emelkedtek.

Az elmúlt öt évben mindezek nyomán a legnagyobb pénzügyi szereplőknél – elsősorban a hitelintézeti szektorban – a pénzmosás elleni küzdelemben résztvevő foglalkoztatottak száma átlagosan több mint a duplájára nőtt. Jelenleg a legnagyobb szolgáltatók automatikus szűrőrendszerekkel dolgoznak, ahol már a legtöbb esetben – a törvényi előírásokkal összhangban – az ügyfelek ügyletei és kockázati besorolása is dinamikus kölcsönhatásban vannak egymással. Eszerint ahogy az ügyfelek ügyletei kockázatosabbá válnak (pl. hirtelen megugrik a készpénzes tranzakciók összege, vagy pénzmosási szempontból kockázatosabb régióba kezdenek utalni), azonnal fokozottabb átvilágítási intézkedéseken kell átesniük.

Minden eszközzel a kockázatok ellen

Az elmúlt években – jelentős szemléletváltásként – a nemzetközi szabályozói elvárás szerint (hatósági iránymutatás mellett) a pénzügyi szolgáltatók kockázatalapú megközelítésére kell bízni, hogy milyen ügyfél-átvilágítási intézkedéseket végeznek el a pénzmosási kockázatok megfelelő kezelésére. Más intézkedés szükséges egy alacsony kockázatú (pl. lakossági ügyfél alacsony forgalommal, készpénzes ügylet nélkül), és egy magas kockázatú (pl. külföldi cég, hazai kötődés nélkül, indokolatlanul magas forgalommal) ügyfél esetében.

Az MNB a felügyeleti tevékenysége során tapasztalt, a gazdaságot leginkább fenyegető pénzmosási kockázatok csökkentése érdekében átmenetileg rendeletben határozta meg azon eseteket, ahol fokozott ügyfél-átvilágítást várt el, vezetői jóváhagyásokat látott szükségesnek vagy kötelező szűréseket követelt meg. Előírta továbbá azokat az intézkedéseket, amelyet a megerősített eljárásokban megkövetel. Ezek közül (a törvényi kötelezettségekre alapozva) kiemelt jelentősége van a pénzeszközök és a vagyon forrására vonatkozó információ beszerzésének.

Az elmúlt években a pénzügyi szolgáltatók egyre többször követelték meg a pénzeszközök forrására vonatkozó információ megadását. Ma már mindenkinek érdemes felkészülnie arra, hogy egy pénzmosás szempontjából kockázatosabbnak minősülő ügylet (pl. 10 millió forint fölötti készpénzbefizetés) végrehajtása során igazolnia kell az összeg eredetét. Senki sem szereti, ha „zsebében kotorásznak”, de nem szabad elfelejtenünk az intézkedés végső céljáról, a gazdaság fehéritéséről.

Az MNB felügyeleti tevékenysége során a pénzmosás gyanús ügyleteknek a bűnüldöző hatóságok felé történő bejelentése során is a zéró toleranciát képviselte a pénzügyi szolgáltatókkal szemben. A jegybank emellett mindent megtett, hogy a szolgáltatók felszámolják azon ügyfélkapcsolataikat, ahol az ügyfél pénzmosás gyanús tevékenységet végez.

Jelentős eredmények

A nagyösszegű készpénzes tranzakciók kezelése kapcsán bevezetett szigorítások látható eredményeket hoztak. 2017-hez képest éves szinten mintegy negyedére csökkent a Magyarországon befizetett, felgyülemlett és az országból kiszállított valuta mennyisége. A szabályozó, felügyelő intézmények és a piaci szereplők megváltozott szemlélete, eszközrendszere révén itthon egyszerűen túl kockázatos lenne a nemzetközi bűnözői körök pénzeit megpróbálni „megforgatni” a hazai pénzügyi rendszert eszközként felhasználva. S bár kérdéses, hogy a korábbi időszakban mennyi volt ebből a „piszkos pénz”, a továbbiakban még kisebbre csökkent az esély a visszaélésekre.

A készpénzes tranzakciókat vizsgálva a pénzváltásoknál hasonló a tendencia. Míg korábban a pénzváltások során több ezres nagyságrendben történtek nagyösszegű tranzakciók, addig – többek között a szigorú felügyeleti fellépések hatására – 2018-tól a 10 millió forint feletti ügyletek minimális szintre estek vissza. Biztató továbbá az is, hogy a hitelintézeti szektorban jelenlevő és off-shore térségekhez köthető ügyfelek, valamint azok ügyleteinek száma szintén jelentősen lecsökkent. Több piaci szereplő a külföldi, nem rezidens ügyfelei körében is a leghigorúbb ügyfélbefogadási alapelveket fogalmazta meg.

E tendenciák nemcsak a pénzmosás elleni küzdelemben érintett szabályozó intézmények elvárásainak hatékonyságát, hanem az e harcban résztvevő pénzügyi intézmények jelentős erőfeszítéseit és eredményeit is bizonyítják. A pénzügyi szektor ma kifejezetten jó úton jár, hogy pénzmosási kockázatait a lehető legkisebbre csökkentse.

A pénzügyi szolgáltatók pénzmosás-megelőzési területén dolgozók tevékenyen részt vesznek a „piszkos pénz” útjának hatékony elzárásában. Megkerülhetetlen a bűnüldöző és egyéb hatóságok munkatársainak szerepe is, akik munkájukkal szintén a magyar pénzmosás-megelőzési intézményrendszert erősítik. S köszönet illeti azokat az átlagügyfeleket is, akik az elmúlt években eltűrték az ügyfél-átvilágítási intézkedések szigorodása miatti esetleges kellemetlenségeket és ezáltal támogatták a pénzmosás elleni küzdelmet.

Mindezek ellenére sem kezdődhet el a pezsgőbontás időszaka. A bűnözői körök – főleg, ha azt a pénz ereje is támogatja – mindig megpróbálnak majd a bűnüldözés előtt járni egy lépéssel. További (akár kis) eredmények és sikerek szükségesek ahhoz, hogy a lendület – még a néha végeláthatatlannak is tűnő – harcban kitartson.

Az MNB jelenleg is azon dolgozik, hogy az országot megtisztítsa azon ügyfelektől, akik a pénzügyi rendszert csalárd tevékenység céljából, nem eredeti céljának megfelelően szándékoznak felhasználni. A felügyeleti tevékenység középpontjában jelenleg a Magyarországhoz nem kötődő ügyfelek által végrehajtott „tranzitszámlás jelenség” vizsgálata áll. Fontos aktuális feladat emellett a bizalmi vagyonkezelésben rejlő kiemelt kockázatok feltárása és kezelése is.

** A szerzők az MNB pénzmosási vizsgálati főosztályvezetője* és ellenőrzési osztályvezetője***

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaságban 2021. április 15-én.”